ALLAH

Allah’ın Zatı Hakkında Bilmemiz Gerekenler:

İnsanoğlu kendisini yoktan var eden ve kendisine sayısız nimet bahşeden Yüce Yaratıcı'nın zâtını ve mahiyetini hep merak etmiş; âyetleriyle, eserleriyle ve sıfatlarıyla bütün varlık âlemini kuşattığı hâlde O'nun zâtı ve mahiyeti hakkında daha fazla bilgi edinmeye çalışmıştır. Bu nedenle de Allah Teâlâ hakkında çeşitli sorular üretmiştir. Birtakım tereddütlere yol açan bu tip soruların insan zihnine takılacağını bilen Sevgili Peygamberimiz, bu konuda ashâbını uyarmış ve böylesi sorulara muhatap olduklarında,

فَإِذَا قَالُوا ذَلِكَ فَقُولُوا (اللَّهُ أَحَدٌ * اللَّهُ الصَّمَدُ * لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ * وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ)

“Allah birdir, hiçbir şeye muhtaç değildir, fakat her şey O'na muhtaçtır, O doğurmamış ve doğmamıştır. O'nun bir dengi de yoktur.” demelerini istemiş,

ثُمَّ لْيَتْفُلْ عَنْ يَسَارِهِ ثَلاَثًا وَلْيَسْتَعِذْ مِنَ الشَّيْطَانِ

sonra da sol yanına tükürerek bu sorularla zihinlerini meşgul eden şeytandan, *“Eûzü billâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm”* sözüyle Allah'a sığınmalarını emretmiştir.[1]

Çünkü Yüce Allah yaratılan varlıklara ve insana hiçbir şekilde benzemez. O'nun eşi ve benzeri yoktur. O bir anne ve babadan doğmamış, doğurmamıştır. O, var olmak ve varlığını devam ettirebilmek için başkalarına muhtaç da değildir. Sonradan yaratılan varlıklara has olan yeme, içme, uyuma, yorulma ve üreme gibi fiiller O'nun için söz konusu değildir.

Bu bağlamda Sevgili Peygamberimiz her müminde doğru bir Allah tasavvuru oluşsun diye Kur'an'da bir âyeti; Âyetü'l-kürsî'yi vird edinmemizi murad etmiştir:[3]

اللهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

“Allah, O'ndan başka tanrı olmayan, kendisini uyuklama ve uyku tutmayan, diri, her an yaratıklarını gözetip durandır. Göklerde ve yerde olan ancak O'nundur. O'nun izni olmadan katında şefaat edecek kimdir? Onların işlediklerini ve işleyeceklerini bilir, dilediğinden başka, ilminden hiçbir şeyi kavrayamazlar. Hükümranlığı gökleri ve yeri kaplamıştır, onların gözetilmesi O'na ağır gelmez. O, yücedir, büyüktür. ”

Allah ancak bir tek Tanrı'dır, çocuğu olmaktan münezzehtir, göklerde olanlar da yerde olanlar da O'nundur.[8] O, gökleri ve yeri örnekleri yokken yaratandır, her şeyi hakkıyla bilendir.[9] Ve O Allah ki, kendisinden başka hiçbir tanrı yoktur. Mülkün sahibidir, her

---

[1] Ebû Dâvûd, Sünne, 18.

türlü eksiklikten uzaktır, esenlik verendir, emniyete kavuşturandır, gözetip koruyandır, üstündür, istediğini yaptıran, büyüklükte eşi olmayandır. Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzehtir.[10] Hiçbir kimse O'na denk değildir.[11]Hiçbir varlığa hiçbir şekilde muhtaç değildir.[12] O, tüm varlıkları beslediği hâlde beslenmeye ihtiyaç hissetmez.[13] Bâkî kalacak olan yalnızca O'dur.[14] O, yücedir, uludur.[15] O, her türlü övgüye lâyık olan, şan ve şeref sahibidir.[16] O, hayat veren, sonra öldürecek olan, daha sonra da tekrar diriltecek olandır.[17] O, tektir.[18] O, her şeyi ölçü ile yapıp yönlendirendir.[19] O, yarattığı her şeyi iyi, güzel ve sağlam yapandır.[20] O, en doğru sözlü olandır.[21] O, uyumaz, zaten O'na uyumak da yakışmaz.[22] O, iyidir, güzeldir. İyiliği ve güzelliği sever. O, (isim, sıfat ve filleri itibariyle) temizdir, temizliği sever.[23]

Âyet ve hadislerde bu şekilde anlatılan Cenâb-ı Hak, Sevgili Peygamberimiz tarafından şu şekilde tanıtılmıştır.

لا إله إلا الله الواحد القهار رب السماوات والأرض وما بينهما العزيز الغفار

"*Çok bağışlayan, hükmünde galip olan, yerin, göklerin ve ikisi arasında bulunanların Rabbi olan, mağlup edilemeyen ve daima galip olan bir tek Allah'tan başka ilâh yoktur.* "[2]

Hz. Peygamber, Rabbine şükranlarını ifade ederken de şöyle demiştir:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِى كَفَانِي وَآوَانِي وَأَطْعَمَنِي وَسَقَانِي وَالَّذِى مَنَّ عَلَيَّ فَأَفْضَلَ وَالَّذِى أَعْطَانِي فَأَجْزَلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى كُلِّ حَالٍ اللَّهُمَّ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ وَإِلَهَ كُلِّ شَيْءٍ أَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ

"Bana yeten, beni barındıran, beni yediren ve içiren, bana iyilik edip (iyiliğini) arttıran, bana nimet verip (nimetini) bollaştıran Allah'a hamdolsun. Her hâl ve durumda Allah'a hamdolsun. Her şeyin Rabbi, hükümdarı ve ilâhı olan Allah'ım! Cehennemden sana sığınırım."[3]

Allah'ın "Bir"liği:

Allah'ın bir tek ilâh olduğunu yani kendisinden başka ilâh olmadığını kavrayamayan Mekke müşriklerine, Hz. Ömer'in Müslüman olması çok ağır gelmişti. Bu gelişme karşısında önlem almak için toplanıp, Peygamberimizin amcası Ebû Tâlib'e geldiler ve "Kardeşinin oğlu ile aramızda hüküm ver." dediler. Bunun üzerine Ebû Tâlib, Peygamberimizi çağırttı ve ona, "Bunlar senin kavmindendir. Senden mutedil olmanı istiyorlar. Kavminin üstüne fazla gitme." dedi. Peygamberimiz ne istediklerini sorduğunda, onlar "Bizimle ve ilâhlarımızla uğraşmayı bırak, biz de senin ilâhını ve senin peşini bırakalım." dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz, *"Söylediğiniz takdirde Araplara hâkim olacağınız, Arap olmayanları da egemenliğiniz altına alacağınız bir sözü söyler misiniz?"* dedi. Bunu duyan Ebû Cehil, "Babana rahmet, elbette onu hatta on katını bile söyleriz." dedi. Peygamberimiz, öyleyse *"Allah'tan başka ilâh yoktur, sözünü söyleyin."* buyurdu. Müşrikler, bunu söylemekten kaçınıp oradan gitmek üzere ayağa kalktılar ve "Bu, ilâhları bir tek ilâh mı yapıyor? Bir tek

---

[2] Nesâî, es-Sünenü'l-kübrâ, Ta'bîr, 17.
[3] Ebû Dâvûd, Edeb, 97, 98.

ilâh, bütün mahlûkatı nasıl kuşatır (onları idare etmeye nasıl yeter)?" diye söylendiler. Bu olay üzerine şu âyet-i kerimeler nâzil oldu[4]:

وَعَجِبُوا اَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ وَقَالَ الْكَافِرُونَ هٰذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ ﴿4﴾ اَجَعَلَ الْاٰلِهَةَ اِلٰهًا وَاحِدًا اِنَّ هٰذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ ﴿5﴾

"Kâfirler, kendilerine içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaştılar ve şöyle dediler: Bu, yalancı bir sihirbazdır. İlâhları bir tek ilâh mı yaptı? Gerçekten bu çok tuhaf bir şey!"[5]

Onların Allah'ın tek bir ilâh olması karşısındaki bu şaşkınlıklarına Allah (cc) şöyle mukabelede bulunur:

لَوْ كَانَ فيهِمَا اٰلِهَةٌ اِلَّا اللّٰهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

"Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka tanrılar bulunsaydı, yer ve gök, (bunların nizamı) kesinlikle bozulup gitmişti. Demek ki, arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları sıfatlardan münezzehtir."[6]

Allah Kullarına Yakındır:

İnsan, Yüce Allah'ın kendisine yakın olup olmadığını, O'nu aradığında nerede bulabileceğini, O'na seslendiğinde sesini işitip işitmeyeceğini de hep merak etmiştir.

Bir gün bir bedevî Hz. Peygamber'e gelerek "Rabbimiz bize yakın mıdır; O'na gizlice mi seslenelim? Yoksa uzak mıdır; O'na bağırarak mı seslenelim?" diye sormuş,[27] bunun üzerine Allah-u Teala şu ayeti indirmiştir:

وَاِذَا سَاَلَكَ عِبَادي عَنّي فَاِنّي قَريبٌ اُجيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ اِذَا دَعَانِ فَلْيَسْتَجيبُوا لي وَلْيُؤْمِنُوا بي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

"Kullarım sana, beni sorduğunda (söyle onlara), ben çok yakınım. Bana dua ettiğinde ona karşılık veririm."[7]

Allah-u Teala'nın kullarına yakın olduğunu bildiren diğer bazı ayetler de şunlardır:

...وَهُوَ مَعَكُمْ اَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصيرٌ

"Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah yaptıklarınızı görür."[8]

******

...وَنَحْنُ اَقْرَبُ اِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَريدِ

"Biz insana şah damarından daha yakınız."[9]

---

[4] Kurtubî, Tefsîr, XV, 62.
[5] Sâd, 38/4-5.
[6] Enbiyâ, 21/ 22.
[7] Bakara, 2/186.
[8] Hadîd, 57/4.
[9] Kâf, 50/16.

******

Allah Resûlü de Hayber fethi dönüşünde her bir tepeyi aştıklarında yüksek sesle tekbir getiren arkadaşlarını uyarmıştır:

ارْبَعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ ، فَإِنَّكُمْ لاَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلاَ غَائِبًا ، تَدْعُونَ سَمِيعًا بَصِيرًا قَرِيبًا

"Kendinize gelin! Siz sağır olan ve burada bulunmayan birisine seslenmiyorsunuz. (Bilakis) Her şeyi işiten, gören ve çok yakın olan Allah'a sesleniyorsunuz."[10]

Kullarına yakın olan ve onları kuşatan Yüce Mevlâ, onların her hâlinden haberdar olduğunu, kainattaki gizli açık her şeyi bildiğini vurgulamıştır:

اَمْ يَحْسَبُونَ اَنَّا لَا نَسْمَعُ سِرَّهُمْ وَنَجْوٰيهُمْ بَلٰى وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْتُبُونَ

"Onlar, bizim onların sırlarını ve gizli konuşmalarını işitmeyeceğimizi mi sanıyorlar?"[11]

******

قُلْ اِنْ تُخْفُوا مَا في صُدُورِكُمْ اَوْ تُبْدُوهُ يَعْلَمْهُ اللّٰهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَديرٌ

"(Habibim!) De ki: 'İçinizdekileri gizleseniz de açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerde ve yerde olanları da bilir."[12]

******

وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا اِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ اِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ في ظُلُمَاتِ الْاَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَابِسٍ اِلَّا في كِتَابٍ مُبينٍ

"Gaybın anahtarları Allah'ın yanındadır; onları O'ndan başkası bilmez. O, karada ve denizde ne varsa bilir; O'nun ilmi dışında bir yaprak bile düşmez. O, yerin karanlıkları içindeki tek bir taneyi dahi bilir."[13]

******

İkisi Sakîf kabilesinden biri Kureyş'ten üç kişi bir gün Kâbe'nin yanı başında tartışmaya başlamışlardı. Biri, "Ne dersiniz? Allah konuştuklarımızı işitiyor mu?" diye sordu.

Diğeri, "Sesli konuşursak işitir; değilse işitmez." diye karşılık verdi. Öteki de, "Açık konuştuğumuzda işitiyorsa, gizli konuştuğumuzda da mutlaka işitir." diye müdahale etti. Bunun üzerine Allah Teâlâ, Fussilet sûresinin 22. âyetini indirdi:

وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلاَ أَبْصَارُكُمْ وَلاَ جُلُودُكُمْ وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللهَ لاَ يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ

---

[10] Buhârî, Tevhîd, 9.
[11] Zuhruf, 43/80.
[12] Âl-i İmrân, 3/29.
[13] En'âm, 6/59.

“Ve siz günahları işlerken kulaklarınızın, gözlerinizin, derilerinizin aleyhinizde şahitlik edeceklerini ümit etmiyor, onlardan hiçbir şeyinizi gizlemiyordunuz ve hatta sanıyordunuz ki, yaptıklarınızın pek çoğunu Allah bile bilmez.”

Her şeyi yaratan Yüce Mevlâ, mülkün de gerçek sahibidir: *“Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ındır.”*[37] Mülkü dilediğine verir, dilediğinden geri alır. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltır. Her türlü iyilik O'nun katındandır.[38] Hiçbir şey O'nun mülkünü artırmadığı gibi, hiçbir şekilde eksiltmez de.[39]Nitekim Allah'ın mülkünün sınırsızlığını anlatmak isteyen son Elçisi, O'nun cömertliğine vurgu yaparak şöyle buyurmuştur:

أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْفَقَ مُنْذُ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضَ ، فَإِنَّهُ لَمْ يَغِضْ مَا فِي يَدِهِ

Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günden beri bahşettiği nimetleri görmüyor musunuz? Şüphesiz bunca harcama O'nun elindeki nimetlerden hiçbir şey eksiltmemiştir.”[14]

Kullarına ikram etme konusunda son derece cömert olan Allah’ın, onların günah işlemelerine, asla rıza göstermeyeceğini Peygamber Efendimiz şöyle belirtmiştir:

لاَ أَحَدَ أَغْيَرُ مِنَ اللَّهِ ، فَلِذَلِكَ حَرَّمَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ ...

“Müminleri Allah'tan daha fazla fenalıklardan koruyan kimse yoktur. Müminlerin en büyük koruyucusu olduğu için Allah, açık gizli bütün çirkin işleri haram kılmıştır.”[15]

Hatta Peygamberimizin anlattığına göre, günahkâr bir kulun pişman olarak tevbe edip kendisine yönelmesine, ıssız bir çölde devesini kaybedip daha sonra devesini tüm eşyalarıyla birlikte bulan kimsenin sevinmesinden daha çok sevinir.[16]

اَللَّهُ أَفْرَحُ بِتَوْبَةِ أَحَدِكُمْ مِنْ رَجُلٍ بِأَرْضٍ دَوِيَّةٍ مُهْلِكَةٍ مَعَهُ رَاحِلَتُهُ عَلَيْهَا زَادُهُ وَطَعَامُهُ وَشَرَابُهُ وَمَا يُصْلِحُهُ فَأَضَلَّهَا فَخَرَجَ فِي طَلَبِهَا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْمَوْتُ قَالَ أَرْجِعُ إِلَى مَكَانِي الَّذِي أَضْلَلْتُهَا فِيهِ فَأَمُوتُ فِيهِ فَرَجَعَ إِلَى مَكَانِهِ فَغَلَبَتْهُ عَيْنُهُ فَاسْتَيْقَظَ فَإِذَا رَاحِلَتُهُ عِنْدَ رَأْسِهِ عَلَيْهَا طَعَامُهُ وَشَرَابُهُ وَمَا يُصْلِحُهُ

Tüm dertlerin devası, tüm hastalıkların şifası O'ndandır.[17]

أَذْهِبِ الْبَاسَ رَبَّ النَّاسِ ، اشْفِ وَأَنْتَ الشَّافِي لاَ شِفَاءَ إِلاَّ شِفَاؤُكَ ، شِفَاءً لاَ يُغَادِرُ سَقَمًا

Boynu bükük bir kulun el açarak yaptığı duaya icabet etmemekten, kendisine açılan elleri boş çevirmekten hayâ eder:

إِنَّ رَبَّكُمْ حَيِيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ أَنْ يَرْفَعَ إِلَيْهِ يَدَيْهِ فَيَرُدَّهُمَا صِفْرًا

[14] Buhârî, Tevhîd, 19.
[15] Buhârî, Tefsîr, (A’raf) 1.
[16] Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 49.
[17] Buhârî, Merdâ, 20.

"Şüphesiz sizin hayâ ve kerem sahibi Rabbiniz, kendisine el açıp yalvaran kulunun ellerini boş çevirmekten hayâ eder."[18]

Bahşettiği bütün bu lütuflar karşısında kullarının tüm azgınlıklarına, haddi aşmalarına, densizliklerine sabreder:

مَا أَحَدٌ أَصْبَرُ عَلَى أَذًى سَمِعَهُ مِنَ اللَّهِ ، يَدَّعُونَ لَهُ الْوَلَدَ ، ثُمَّ يُعَافِيهِمْ وَيَرْزُقُهُمْ

"Hiçbir kimse (kendisi hakkında) duyduğu eza verici isnad ve iftiralara Allah'tan daha sabırlı değildir. (Kâfirler ve müşrikler) Allah'a oğul isnad ederler de Allah yine de onlara afiyet ihsan edip, rızık verir."[19]

O, çok güçlü ve kuvvetlidir. O'nun gücünün sınırı yoktur. O'nun için her şey kolaydır.

اِنَّمَا اَمْرُهُ اِذَا اَرَادَ شَيْـًٔا اَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

"O bir şeyi dilediği zaman ona 'Ol!' der ve o da oluverir."[20]

Ebû Mes'ûd el-Ensârî (ra) şöyle anlatıyor: Bir gün kölemi dövüyordum ki arkamdan birisi şöyle seslendi: *"Şunu iyi bil Ebû Mes'ûd!"* Bir de döndüm baktım ki Resûlullah (sav) bana şöyle söylüyor:

اَللَّهُ أَقْدَرُ عَلَيْكَ مِنْكَ عَلَيْهِ

"Şunu iyi bil Ebû Mes'ûd! Allah'ın sana karşı gücü, senin bu köleye karşı olan güç ve kuvvetinden çok daha fazladır."[21]

Dünyada gücünün ve kudretinin sınırı olmayan Allah (cc) kıyamet gününün de sahibi ve tek hâkimidir.

وَهُوَ الَّذي خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكيمُ الْخَبيرُ

"O, gökleri ve yeri hak (ve hikmet) ile yaratandır. 'Ol!' dediği gün her şey oluverir. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a üflendiği gün de hükümranlık O'nundur. Gizliyi ve açığı bilendir, hikmet sahibidir, her şeyden haberdardır."[22]

Hz. Peygamber, din gününün sahibi olan Allah Teâlâ'nın, kıyamet gününde insanları mahşer meydanında toplayıp,

أَنَا الْمَلِكُ أَيْنَ مُلُوكُ الأَرْضِ

"İşte melik benim! Hani yeryüzünün melikleri nerede?" diye hitap edeceğini bildirmiştir.[23]

O, âdildir, adaletle hükmedendir.[60] Asla kullarına karşı zalim değildir. Hiçbir zaman zulmetmez.[61] Bunun için kötülük yapanlara yaptıkları kadar ceza verecektir.[62] Ancak

---

[18] İbn Mâce, Dua, 13.
[19] Buhârî, Tevhîd, 3.
[20] Yâsîn, 36/82.
[21] Tirmizî, Birr, 30.
[22] En'âm, 6/73.
[23] Buhârî, Tevhîd, 6.

kulları kendi kendilerine yazık etmişlerdir.[63] O'nun adalet terazisi hep kullarının lehine ağır basmaktadır.

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ اِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

"Kim bir iyilik getirirse ona bundan daha hayırlı karşılık vardır. Kim bir kötülük getirirse, o kötülükleri işleyenler, ancak yaptıkları kadar ceza görürler."[24]

O, kullarına karşı son derece şefkatli,[65] merhametli, merhamet edenlerin de en merhametlisidir.[66] O'nun merhameti gazabını geçmiştir.[67] O, yaptıkları yüzünden insanları hemen cezalandırmayıp, akıllarını başlarına almaları için onlara mühlet verendir. Eğer yaptıkları hata, kusur ve isyanlardan dolayı onları hemen cezalandırsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı kalmazdı.[68] Kullarına olan şefkat ve merhameti nedeniyle O, kulun işlediği kötülükleri, günahları, ayıpları ve kusurları örter, onları gizler.[69] Allah'ın merhameti o kadar geniş, o kadar kuşatıcıdır ki, Sevgili Peygamberimiz bu durumu şu sözleriyle açıklamıştır:

جَعَلَ اللَّهُ الرَّحْمَةَ مِائَةَ جُزْءٍ فَأَمْسَكَ عِنْدَهُ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ وَأَنْزَلَ فِى الأَرْضِ جُزْءًا وَاحِدًا فَمِنْ ذَلِكَ الْجُزْءِ تَتَرَاحَمُ الْخَلاَئِقُ حَتَّى تَرْفَعَ الدَّابَّةُ حَافِرَهَا عَنْ وَلَدِهَا خَشْيَةَ أَنْ تُصِيبَهُ

"Allah, rahmeti yüz parça yaratmış, doksan dokuzunu kendi katında tutmuş, yeryüzüne sadece bir parçasını indirmiştir. İşte bütün mahlûkat bu bir parça merhametle birbirlerine acırlar. Bir hayvan bile (bu bir parçacık rahmetin eseri olarak yavrusunu emzirirken) üzerine basarım endişesiyle ayağını kaldırır."[25]

O'nun azabı, hak edenler için çok şiddetli, cezalandırması çok çetindir:

يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا اَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارٰى وَمَا هُمْ بِسُكَارٰى وَلٰكِنَّ عَذَابَ اللّٰهِ شَدِيدٌ

"Onu (Allah'ın azabını) gördüğünüz gün, her emzikli kadın emzirdiği çocuğu unutur, her gebe kadın çocuğunu düşürür. İnsanları da sarhoş bir hâlde görürsün. Oysa onlar sarhoş değillerdir. Fakat Allah'ın azabı çok dehşetlidir."[26]

Dünya gözüyle insanların asla göremeyeceği Yüce Allah'ı, inananlar en büyük mükâfat olarak âhirette göreceklerdir. Bunu merak eden bir grup sahâbe Resûlullah'a gelerek, "Ey Allah'ın Resûlü, biz kıyamet gününde Rabbimizi görebilecek miyiz?" diye sormuşlardı. Resûlullah, *"Siz on dördüncü gecede ayı görmek için itişip kakışarak birbirinize zahmet verir misiniz?"* diye sorduğunda sahâbîler: "Hayır Yâ Resûlallah" diye karşılık vermişlerdi. *"Siz güneşin önünde hiçbir bulut yokken onu görme hususunda birbirinize sıkıntı verir misiniz?"* dediğinde, "Hayır, Yâ Resûlallah!" demişlerdi. Bunun üzerine Allah Resûlü,

فَإِنَّكُمْ تَرَوْنَهُ كَذَلِكَ

---

[24] Kasas, 28/84.
[25] Müslim, Tevbe, 17.
[26] Hac, 22/2.

“Siz (cennette) Rabbinizi, işte böyle göreceksiniz” buyurdu.[27]

Bu bağlamda Sevgili Peygamberimiz müminin bilincinde oluşturmak istediği Allah tasavvurunu her müminin yatacağı zaman okumasını tavsiye ettiği şu dua ile açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَوَاتِ وَرَبَّ الأَرَضِينَ وَرَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَىْءٍ وَفَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى وَمُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَالإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ ذِى شَرٍّ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ أَنْتَ الأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَىْءٌ وَأَنْتَ الآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَىْءٌ وَالظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَىْءٌ وَالْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَىْءٌ اقْضِ عَنِّى الدَّيْنَ وَأَغْنِنِى مِنَ الْفَقْرِ

“Allah'ım! Göklerin ve yerlerin Rabbi! Rabbimiz, her şeyin Rabbi! Tane ve çekirdeği çatlatıp yaran! Tevrat, İncil ve Kur'an'ı indiren! Her türlü kötülük sahibinin şerrinden sana sığınırım. Onu perçeminden tutan (kudreti altında bulunduran) sensin. Sen Evvel'sin, senden önce hiçbir şey yoktur. Sen Âhir'sin, senden sonra da hiçbir şey olmayacaktır. Zâhir (varlığı delillerle apaçık olan) sensin, varlığı seninkinden daha aşikâr hiçbir şey yoktur. Bâtın (mahiyeti idrak edilemeyen, zâtı insanlar için gizli olan) sensin. Senin mahiyetinden daha gizli olan hiçbir şey yoktur.”[28]

[27] Müslim, Îmân, 299.
[28] Tirmizî, Deavât, 19.